

Skolens legeplads

Af Helle Nebelong

Sidst jeg kom forbi Bagsværd Kostskole slog det mig, at skolegården ikke har forandret sig, siden jeg gik der i 1964–1973. Der er stadig væg-til-væg-asfalt, bænke langs facaderne, og så er der træerne: Store, gamle, bredkronede træer, som giver skygge om sommeren og årstidsvariation. Det største af dem alle er borte, det, som stod foran hovedbygningen og altid var fyldt med tavleklude, som eleverne smed ud af vinduerne fra 2. og 3. sal. De resterende træer står som levende billeder på naturen – det foranderlige og forgængelige – omgivet af lysegule bygningskropper med hvid-

malede flagvinduer og røde tegltage. Indenfor forkyndes kundskab for videbegærlige og legelystne børn. Så ringer klokken, og alle styrter ud af døren.

Ærligt talt så husker jeg ikke meget fra frikvartererne i skolegården. Vi – mest pigerne! – hinkede, sjippede og hoppede i elastik, som for alvor blev populært i 5.–6. klasse. Vi følte os som både atleter og balletdansere, når vi elegant sparkede benet bagud og op i luften, så spidsen af foden fangede elastikken i højeste position, og vi kom helskindede over og landede oprejst på begge ben. Vi høstede stor beundring fra de yngre elever, men det var nu mest drengenes henkastede blikke, vi var interesserede i! Vi var endnu børn, men bevidstheden om køn og indtræden i de voksnes rækker trængte sig på.

Få forbilledlige skolegårde

Mine børns skolegårde var anderledes. Der var også asfalt, men i mindre mængder. De gik i Steinerskoler, og der er børnene selv med til at bygge legehuse, tårne og kunstneriske sidde-møbler. Eller der er legebjerge og mas-

Bagsværd Kostskoles skolegård, anno 1968 og 2008. Ikke meget har forandret sig...

ser af sand! Og det er sådan Martin, min 27-årige søn svarer, når jeg lørdag aften via Messenger spørger, hvad han kan huske fra sine skolegårde: "Jeg kan huske legeborgene, de var sjove.. med broer osv. og ellers fra jeg var helt lille sandkasserne som var sjove at lege i. Da jeg blev større spillede vi boldspil i gården".

I dag ser jeg som landskabsarkitekt på skolegården med en blanding af bekymring og håb om qua mit fag at bidrage til at børn får spændende, udfordrende og smukke uderum. Jeg forundres igen og igen: Hvordan kan vores velfærdssamfund have så lav en standard for skolegårde? Mange skolegårde er ekstremt nedslidte og totalt forsømte. Hvad er det for signaler at sende de tusinder af børn, som kommer der dagligt barndommen igennem?

Kun otte ud af 300 folkeskoler fandt vej gennem nåleøjet, da landskabsarkitekt Karen Attwell og kultursociolog Benny Schytte¹⁾ i 2003–2005 gik på jagt efter gode eksempler på skolers udeanlæg, som tjener til efterfølgelse. Med få primærkriterier, som kort fortalt handler om lege- og læringsmiljøer, nærmiljøfunktion og vedligeholdelsesstandard kom Blenstrup Skole, Bjedstrup Skole og Vittenbergskolen i Jylland gennem kvalitetsfilteret sammen med Horbelev Skole på Falster og Holmegårdsskolen, Uglegårdsskolen, Asgård Skole og Skolen ved Bülowvej, som ligger på Sjælland. Danmark er kendt i udlandet for kvalitet og godt design, men det gælder så sandelig ikke, når vi taler skolens legeplads. Her er det undtagelsen mere end reglen, at den er forbilledlig.

Meteornedslag

De seneste år er jeg blevet konsulteret af kommuner og har mødt skoleledere, lærere og SFO-ledere, der med stor opgivenhed har fremvist uderum, som ligner størknede asfaltlandskaber, områder ramt af meteornedslag eller fængselsgårde med hårde, børnefjend-

1) Attwell, Karen og Benny Schytte: Folkeskolens udeanlæg. Otte eksempler. SBI 2006:15

Vittenbergskolen i Ribe. Foto: Benny Schytte

ske materialer og en farveskala i gråtoner. Eksemplerne, jeg har set, skyldes enten, at der intet har været foretaget i årevis, eller at arkitekttegnestuer for nylig har designet noget, som de selv syntes var smart, men som viser sig at være ugenomtænkt og slet ikke lever op til børnenes behov. Hvis ikke ulykkerne sker i projekteringsfasen, går noget desværre ofte galt i udførelsesfasen. Generelt sættes der for få midler af til indretning og efterfølgende vedligeholdelse af skolernes uderum, hvilket formentlig er årsag til, at væg-til-væg-asfalt-løsningen er så udbredt. Den kræver ikke det store, når først den er rullet ud.

Børn er et folk med en viden

Hvorfor denne distance til barnet frem for imødekommenhed? Børn er børn og altså ikke små voksne, som bare er på vej til at blive 'rigtige' voksne. Det kan ikke nytte noget, at vi tilbyder dem udearealer, der er slidt ned eller som er skabt ud fra et voksenperspektiv på, hvad der nok vil være sjovt og spændende eller sejt for børnene. Børn er ikke født cool og seje. De er varme og formbare væsener, og vi voksne har et kæmpe ansvar for at lede dem på rette vej. Det gør vi bedst ved at lytte til dem.

Når man indretter skolelegepladser for børn, er der fornuftigt i at inddrage dem i processen. Ikke alene får de ejerskab til projektet og øjnene op for, at de lever i et demokrati, hvor man rent faktisk kan få indflydelse. De ved også bedst selv, hvad der gør en skolegård til et rart sted at være. Spørger man børn, hvad de ønsker sig, så

giver de ofte overraskende enkle svar. De ønsker sig træer til at klatre i, vand at lege med, blomster og steder, hvor de kan sidde med en ven eller veninde. De er ydmyge og kræver ikke meget af rammerne omkring frikvarteret, hvor det for dem handler om at puste ud og komme sig mellem undervisningstimerne, og hvor det allervigtigste er, at de står overfor hinanden i det sociale møde, med alle de muligheder og udfordringer, det åbner op for. Det handler om design og om helhed og kvalitet, men i høj grad også om, at de voksne, som er ansvarlige på stedet, og om stedet i det hele taget signalerer åbenhed og hjerterum.

Ildebrand og krokodiller

En skole i Nordsjælland skulle have renoveret sine udearealer. Skolen er fra 1970'erne og har 470 elever. Det er eleverne i 3.-9. klasse, som bruger skolegården. De små elever i 1.-2. klasse går i indskoling, som ligger lidt derfra. På det første møde, jeg deltog i, var skoleledelse, lærere, elevråd og forældrebestyrelse repræsenteret. Elevrådsrepræsentanterne slog til lyd for, at der skulle være noget, man kunne klatre i og en sandkasse, hvortil skoleinspektøren sagde: "Nej, det kan I da ikke mene? Det er da for pattebørn!" Men eleverne svarede voksent og omsorgsfuldt, at vi skal passe på, at det ikke bliver for brat en overgang for de små elever, der kommer fra indskoling, hvor de har en masse legeredskaber, til en skolegård uden ret mange legemu-

Sydskolens – Rudolf Steiner skolen i Århus – anno 1996.

ligheder. Fra en naturlegeplads til en asfalteret. Der skal være plads til at "lege ildebrand" og "fange krokodiller", der skal være en sandkasse og klatreting, fastholdt de. Mobning i skolen fik her for mig en helt ny betydning!

Implicit i al leg er læring...

Heldigvis har nogle kommuner sat skolen i centrum, men uderummene kommer altid i anden række. Der er naturligt nok stort fokus på læring i udviklingen af skolerne. Men efter min opfattelse er der stadig alt for lidt fokus på skolens uderum som lege- og læringsrum. Det er de voksne, som skal åbne døren og sige: "Kom, nu går vi ud!" Implicit i al leg er læring, og når det modsatte også bliver tilfældet, så er vi kommet langt.

Fotos: Helle Nebelong

■ Helle Nebelong er landskabsarkitekt MAA, MDL og Master of Public Management, MPM. Hun er indehaver af firmaet *Sansehaver.dk*, formand for Dansk

Legeplads Selskab og forfatter til bogen *Vi leger at... Tanker om leg, læring og indretning af legepladser og sansehaver for børn.* (Dafolo 2008)